

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

COĞRAFYA 12

Ünite

ÇEVRE VE TOPLUM

Konu

- Doğal Çevrenin Sınırlılığı
- Çevresel Örgüt ve Anlaşmalar

OGM
MATERYAL

<https://ogmmateryal.eba.gov.tr>

8.
SAYI

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma defterinde öğretim süreçleri içerisinde kazandığınız bilgi ve becerileri kullanmanıza olanak tanıyacak çeşitli düzeylerde ve yapılarda etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle hem okulda işlemiş olduğunuz konuları tekrar etme hem de akademik gelişiminizi izleme imkânı bulacaksınız. Bu amaçla hazırlanan çalışma defterinde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle keyifli vakit geçirmenizi sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca “Hatırlıyor muyum?” bölümüyle akademik açıdan öz değerlendirmenizi yapabilecek ve eksik olduğunuz konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaksınız.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış olan bu çalışma defteri ile akademik gelişiminize katkı sunmayı amaçlamaktayız. Bu çalışmanın eğitim hayatınızda olumlu yansımalarını görmek dileğiyle...

Hatırlıyor muyum?

Aşağıdaki bilgileri hatırlayıp hatırlamadığınızı ilgili bölüme işaretleyiniz. Puan durumunuza göre aşağıdaki karekodları okutarak konu eksiklerinizi tamamlayınız.

1

Dünya'nın fiziki sınırları yanında doğal sisteminin de sınırları vardır. İnsan faaliyetleri sonucu ortaya çıkan ozon tabakasındaki seyrelme, ormansızlaşma, su kirliliği, hava kirliliği ve küresel iklim değişimi gibi çevre sorunları doğanın işleyişindeki bozulmaları gözler önüne serdi. Ayrıca insanların beşerî ve ekonomik faaliyetleri nedeniyle canlı türlerinin giderek azalması ve yok oluşu doğanın sınırlılığını gösterdi.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

2

Dünyada belirli bir alanda yaşayan canlıların birbiriyle ve doğal çevreyle etkileşime girerek oluşturdukları bir sistem vardır. Ekosistem olarak adlandırılan bu düzen durağan ve değişmez değildir. Doğanın hassas dengesi canlılar arasındaki beslenme ağının devamı ve doğanın taşıma kapasitesinin aşılmaması ile korunabilmektedir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

3

Ekosistemde canlılar arasındaki enerji ve madde geçişi, bir hayvan türünün diğer bir canlıyı yemesiyle gerçekleşir. Enerjinin üreticilerden (bitkiler) tüketicilere (otobur veya etobur hayvanlar), onlardan da ayrıştırıcılara geçmesiyle besin zinciri meydana gelir. Ekosistemler çok sayıda beslenme zinciri içeren karmaşık bir beslenme ağına sahiptir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

4

Canlılar yaşamlarını devam ettirebilmek için su, oksijen, karbondioksit ve azot gibi maddelere ihtiyaç duyar. Ekolojik öneme sahip bu maddeler madde döngüleri ile yenilenir. Bu özellik, ekosistemlerin yenilenerek devamlılığını sağlar.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

5

Bir alanın canlı yaşamını destekleyebileceği en fazla birey sayısı taşıma kapasitesi olarak adlandırılır. Taşıma kapasitesinin üzerine çıktığında ekosistemde bozulmalar görülür ve çevre sorunları ortaya çıkar.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

6

Sanayi faaliyetlerinin gelişmesi ve son yüzyılda yaşanan hızlı nüfus artışı doğal kaynakların tüketimini artırmıştır. Doğal kaynakların kullanımı üzerindeki aşırı baskı, doğal kaynakların sınırsızmış gibi algılanıp bilinçsizce tüketilmesi ve atıkların doğal ortamlara bırakılması çevre sorunlarının yaşanmasına yol açmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

7

Ormanların kendini yenileme hızından daha hızlı tüketilmesi sınırlı olan orman kaynaklarının tükenmesine neden olur. Ayrıca hava, su ve toprak gibi kendisini yenileme özelliğine sahip doğal ortamlar, kendilerini yenileme hızı ve miktarı üzerinde kirlenici ile karşılaştığında ortam bozulmaları ve çevre sorunları oluşur.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

Hatırlıyor muyum?

8

Ekolojik ayak izi mal ve hizmetlerin üretilmesi için tüketilen su ve toprak gibi ekolojik kaynakların ölçüsüdür. İnsanların tüm beşerî ve ekonomik faaliyetlerinin doğal çevre üzerindeki maliyeti, ekolojik ayak izi ile ölçülmektedir. Bir bölgedeki ekolojik ayak izi, o yerin ekolojik kapasitesini aşarsa ekolojik açık ortaya çıkar.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

9

Sürdürülebilir kalkınma; şimdiki kuşağın ihtiyaçlarının karşılandığı, gelecek kuşakların ihtiyaçlarının da bu süreçte tehlikeye atılmadığı ekonomi politikalarıdır. İnsan faaliyetlerinin devamlılığı ile doğa arasında denge kurularak doğal kaynakların tükenmeden gelecek nesillere aktarımının sağlanmasıdır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

10

Sanayi Devrimi'nden bu yana artan nüfus ve gelişen teknoloji; doğanın işleyişi ve doğal kaynaklar üzerinde hiç olmadığı kadar baskıya neden olmuştur. Bu baskı biyoçeşitlilikte azalma; hava, su ve toprak kirliliği gibi çevre sorunlarını açığa çıkarmıştır. Günümüzde çevre sorunları bir taraftan ülke sınırlarını aşarak küresel bir boyuta ulaşmış, diğer taraftan da gelecek nesillerin yaşamını tehlikeye atabilecek bir boyut kazanmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

11

Çevre politikası; çevre sorunlarının çözümüne yönelik olarak alınan önlemler ve belirlenen ilkeler bütünüdür. Çevre politikaları; insan sağlığını ve çevreyi korumayı, beşerî ve ekonomik faaliyetlerin doğaya en az zararlı yapılabilmesini amaçlar. Bir ülkede görülen çevre sorunları ve mevcut sorunların önlenmesi üzerinde ülkedeki çevre bilinci ve çevre politikaları yaklaşımları rol oynar.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

12

Ülkelerin çevre sorunlarına karşı koruyucu ve önleyici çevre politikaları geliştirmeleri zorunluluk hâline gelmiştir. Çevre sorunlarının önlenmesinde su ve enerji tasarrufu yapmak, aşırı ve gereksiz tüketimlerden kaçınmak, atıkları geri dönüşüm için ayrıştırmak, çevre dostu teknolojik araç gereçlerin kullanımı gibi bireylere de görevler düşmektedir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

13

Uluslararası ve yerel çevre örgütleri; çevre sorunlarını önlemeye yönelik toplumu bilgilendiren, kamuoyu oluşturan ve yöneticilere yol gösteren çalışmalar yapar ve destekledikleri çevre projeleri ile çevre sorunlarını önlemeye destek olur. Dünyada çevre sorunlarının artması ve sınırları aşan küresel etkilerinin görülmesi ülkeleri uluslararası çözüm arayışlarına itmiştir. Çevre sorunlarının insanlığın geleceğini tehdit etmeye başlaması iş birliğini zorunlu hâle getirmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

14

Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (IUCN), Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF), Greenpeace, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (BMÇP) - (UNEP), Avrupa Çevre Ajansı başlıca uluslararası çevre örgütleridir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

Hatırlıyor muyum?

15

Türkiye'de çevre sorunları konusunda resmi Bakanlıklar ile belediyeler faaliyet gösterir. Bununla birlikte ülkemizde çevre koruma bilincinin sağlanmasına katkıda bulunan ve çevre sorunlarını önleyici çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşları arasında; Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA), Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TÜRÇEV), Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL), Doğal Hayatı Koruma Derneği (DHKD) ve Deniz Temiz Derneği (TURMEPA) sayılabilir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

16

Uluslararası çevre anlaşmalarının, imza atan taraf ülkeler için bağlayıcı olması çevre sorunlarının çözümüne katkı sunmaktadır. Dünya üzerinde meydana gelen çevre sorunlarının çözümüne yönelik başlıca çevre anlaşmaları şunlardır: Rio Dünya Çevre Zirvesi, CITES (Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme), Viyana Sözleşmesi (1985) ve Montreal Protokolü (1987), Habitat Konferansı, Ramsar Sözleşmesi, Avrupa'nın Yaban Hayatını ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesidir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

17

Gelecek nesillere aktarılması gereken eşsiz doğal güzellikler, tarihsel ve kültürel değerler doğal ve kültürel miras olarak adlandırılır. Bu değerler geçmişe ışık tutan, insanlığın ortak hafızası olarak kabul edilir. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme'nin kabul edilmesiyle insanlığın ortak doğal ve kültürel mirasının korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması yolunda adım atılmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

18

Doğal ve kültürel mirasların korunması yolunda devlet yönetimlerine sorumluluk vermişse de doğal ve kültürel miraslara yönelik tehlikeler devam etmektedir. Bunlar:

- Ülkelerin koruma politikalarının yetersizliği
- Deprem, sel gibi afetlerle güneş ışığı, nem ve su gibi hava şartlarının eserlerin tahrip olmasına yol açması, asit yağmurlarının tarihi eserlerin aşınmasına neden olması
- Baraj yapımı, madencilik faaliyetleri
- Doğal ve kültürel miras alanlarına taşıma kapasitesi üzerinde turist gelmesi
- Yasa dışı avlanma
- Tarihi eser kaçakçılığı
- Savaş ve iç savaşlarda devlet otoritesinin ortadan kalkmasıyla birlikte ortak miraslara yönelik saldırı ve yıkımların gerçekleşmesidir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN

0 - 22

KONUYU TEKRAR ETMELİSİNİZ

PUAN

23 - 27

ÇALIŞMALISINIZ

PUAN

28 - 36

ÇOK İYİ

TOPLAM PUANINIZ

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12.

maddelerin
konu özeti

13-14-15-16-17-18.

maddelerin
konu özeti

Eşleştirme

Kuruluş yılı, amacı ve faaliyet bilgileri ile çevre kuruluşlarını doğru olarak eşleştiriniz.

Kuruluş Yılı, Amacı ve Faaliyetleri

Çevre Kuruluşu

1

Kuruluş Yılı: 1948

Dünya çapında biyolojik çeşitliliğin korunması için çalışan çevre örgütüdür. Bununla birlikte gıda güvenliği, küresel iklim değişimi ve sürdürülebilir kalkınma konularında çalışmalar yapar. Kuruluş, yayınladığı Kırmızı Liste ile nesli tükenmekte olan türlere dikkat çeker.

Greenpeace

A

2

Kuruluş Yılı: 1961

Kuruluşun amacı; dünyanın doğal dengesini korumak ve insanın doğa ile uyumlu yaşamasını sağlamaktır. Bu kuruluş biyoçeşitliliği korumayı, yenilenebilir kaynak kullanımını ve tasarruf sağlamayı teşvik edici çalışmalar yapar.

Avrupa Çevre Ajansı

B

3

Kuruluş Yılı: 1971

Amacı; dünyada yaşamın devamını sağlayan ekolojik ortamı desteklemektir. Bu amaçla biyolojik çeşitliliği korumak; su, toprak ve hava kirliliğini önlemek ve barışı desteklemek için çalışmalar yapar.

Uluslararası Doğayı
Koruma Birliği

C

4

Kuruluş Yılı: 1972

Çevrenin korunması ve çevre sorunlarının önlenmesi amacıyla uluslararası iş birliği yapmak için kurulmuştur. Uluslararası çevre sözleşmeleri ve protokoller ile çölleşme, küresel iklim değişikliği gibi çevre sorunlarının çözümüyle ilgili çalışmalar yapar.

Birleşmiş Milletler
Çevre Programı

Ç

5

Kuruluş Yılı: 1990

Üye ülkelerde çevre politikaları geliştirmek, kamuoyunu çevre sorunları konusunda bilgilendirmek ve sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek için çalışmalar yapar.

Doğal Hayatı
Koruma Vakfı

D

Boşluk Doldurma

Aşağıdaki kelimeleri verilen ifadelerdeki boşluklara doğru olarak yazınız.

Greenpeace	Beşerî	Besin	Uluslararası	Yasa
Ramsar	Su	Öder	Mirası	Çevre
TEMA	Bilinç	Aşırı	Taşıma	Ekolojik
	Sürdürülebilir	Açık	Habitat	

1. Enerjinin üreticilerden (bitkiler) tüketicilere (otobur veya etobur hayvanlar), onlardan da ayrıştırıcılara geçmesiyle zinciri meydana gelir.
2. Hava, ve toprak gibi doğal ortamlarda artan çevre kirliliği insan ve diğer canlıların yaşamı için tehlike oluşturmaktadır.
3. Bir alanın canlı yaşamını destekleyebileceği en fazla birey sayısı kapasitesi olarak adlandırılır.
4. ayak izi; mal ve hizmetlerin üretilmesi için tüketilen su ve toprak gibi ekolojik kaynakların ölçüsüdür.
5. Okyanus ve denizlerdeki balıklar endüstriyel balıkçılık denilen avlanma nedeniyle giderek azalmış ve bazı türler de yok olmuştur.
6. Bir ülkede görülen çevre sorunları ve mevcut sorunların önlenmesi üzerinde ülkedeki çevresel ve çevre politikaları yaklaşımları rol oynar.
7. 1971 yılında kurulan, dünyada yaşamın devamını sağlayan ekolojik ortamı desteklemektir.
8. Çevreye verilen zararın giderilmesi için yapılan uygulamaların maliyetinin kirleten tarafından karşılanması, kirleten ilkesi kapsamındadır.
9. Birleşmiş Milletler tarafından gerçekleştirilen Konferansları'nın konusu kentleşme ve konut ihtiyacıdır.
10. Sivil toplum kuruluşlarından olan ülke genelinde erozyonla mücadele ve ağaçlandırma çalışmaları yapmaktadır.
11. Sözleşmesi, özellikle su kuşlarının yaşama ve üreme alanı olan sulak alanların korunmasını ve sürdürülebilir kullanılmasını amaçlayan uluslararası bir sözleşmedir.
12. Stockholm Çevre Bildirgesi'nin de kabul edildiği Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevresi Konferansı'nın yapıldığı 5 Haziran, Dünya Günü olarak kabul edilmiştir.
13. Doğal ve kültürel miraslara yönelik tehlikelerden biri de dışı avlanmadır.
14. Ekolojik, doğal kaynağın doğanın yenilenme hızına göre daha fazla tüketilmesidir.
15. Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) çevrenin korunması ve çevre sorunlarının önlenmesi amacıyla iş birliği yapmak için kurulmuştur.
16. Yer aldığı ülke tarafından korunması garanti edilen ve üstün evrensel değere sahip bütün kültürel ve doğal varlıklar, Dünya kapsamındadır.
17. Doğal kaynakların kullanımı için çevre açısından son derece önemlidir.
18. Savaşlar, baraj yapımı, ormancılık, kaçakçılık, yasa dışı avlanma doğal ve kültürel mirasa yönelik tehditler arasındadır.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Yeni Zelanda'nın ekonomisi büyük ölçüde doğal kaynaklara dayalıdır. Ülkenin kalkınması çevre sorunlarına yol açmayan sürdürülebilir doğal kaynak kullanımına bağlıdır. Doğal kaynakların doğru kullanımı, ülke yönetimi tarafından ülke refahı için öncelik olarak görülmüştür. Çevre sorunlarının önlenmesi ve sürdürülebilir doğal kaynak kullanımının gerçekleştirilmesi için etkili bir çevre politikasının belirlenmesine ve uluslararası iş birliğine önem verilmiştir.

Buna göre Yeni Zelanda'nın yapacağı en doğru ve kapsamlı uygulama aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Enerji üretiminde termik santrallerin oranını arttırmak
- B) Kâğıt ve kereste ihtiyacının tamamının ithalat ile karşılamak
- C) Yasal dayanakları olan ve katılıma dayalı bir çevre politikası geliştirmek
- D) Katı yaptırımlar ve cezai uygulamalar ile doğal kaynak kullanımını önlemek
- E) Ekonomik kalkınmayı sağlamak için doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı arttırmak

2. Uluslararası ve yerel çevre örgütleri; çevre sorunlarını önlemeye yönelik toplumu bilinçlendiren, kamuoyu oluşturan ve yöneticilere yol gösteren çalışmalar yapar ve destekledikleri çevre projeleri ile çevre sorunlarını önlemeye destek olur.

Aşağıdakilerden hangisi bu örgütlerden biri değildir?

- A) Greenpeace
- B) Doğal Hayatı Koruma Vakfı
- C) Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
- D) Uluslararası Doğayı Koruma Birliği
- E) Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı

3. Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımının sağlanması çevre ve ekonomi için büyük önem taşımaktadır.

Buna göre doğal kaynakların çevreye uyumlu ve sürdürülebilir kullanımı için;

- I. Ekonomik kazancın artmasına öncelik verilmesi
- II. Gelecek nesillerin ihtiyaçlarının dikkate alınması
- III. Doğal kaynak yönetimi ve geri dönüşüm stratejilerinin benimsenmesi

gibi düşüncelerden hangileri hayata geçirilmelidir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

4. Çevre politikası; çevre sorunlarının çözümüne yönelik olarak alınan önlemler ve belirlenen ilkeler bütünüdür. Çevre politikaları; insan sağlığını ve çevreyi korumayı, beşerî ve ekonomik faaliyetlerin doğaya en az zararla yapılabilmesini amaçlar. Çevre politikalarını belirlemede ve bu yönde karar almada yol gösterici olan, çevre politikalarının özünü oluşturan dört temel ilke vardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu ilkeler arasında yer almaz?

- A) Kirleten öder
- B) İhtiyat (ileriye görme)
- C) Önleme
- D) İş birliği
- E) Gelir sağlama

5. Bir ülkede görülen çevre sorunları ve mevcut sorunların önlenmesi üzerinde ülkedeki çevre bilinci ve çevre politikaları yaklaşımları rol oynar. Çevresel değerlerin hiçe sayıldığı ülkelerde artan çevre sorunları başta halk sağlığı olmak üzere canlı yaşamını tehlikeye sokmaktadır.

Bu durum aşağıdaki ülkelerden hangisinde daha fazla yaşanmaktadır?

- A) Hindistan
- B) İsviçre
- C) Almanya
- D) Avustralya
- E) Yeni Zelanda

6. İsveç, günümüzde çevre sorunlarının en az, çevre duyarlılığının en fazla olduğu ülkelerden biridir. Önceleri sanayileşme nedeniyle çevre sorunları yaşayan ülke, uygulanan çevre politikaları ve alınan yasal tedbirlerle çevre sorunlarını azaltabilmiştir.

İsveç'te yaşanan bu değişimde aşağıdakilerden hangisinin etkisi olmamıştır?

- A) Sürdürülebilir ormancılık
- B) Doğal mirasın korunması
- C) Maden yataklarının keşfi
- D) Ekolojik şehirlerin kurulması
- E) Sera gazı salınımının azaltılması

7. Aşağıda dört kişinin farklı çevre kuruluşlarında yaptığı çalışmaların konuları verilmiştir.

- Dünya genelinde nesli tükenmekte olan türlere dikkat çekmek
- Türkiye'de ağaçlandırma, erozyon ve çölleşme tehlikesine dikkat çekmek
- Uluslararası düzeyde biyoçeşitliliği korumayı, yenilenebilir kaynak kullanımını ve tasarruf sağlamayı teşvik etmek
- Uluslararası çevre sözleşmeleri ve protokoller ile çölleşme, küresel iklim değişikliği gibi çevre sorunlarını çözmek

Yapılan çalışmalar ile aşağıdaki kuruluşlardan hangisi daha az ilişkilidir?

- A) TEMA
- B) Avrupa Çevre Ajansı
- C) Doğal Hayatı Koruma Vakfı
- D) Uluslararası Doğayı Koruma Birliği
- E) Birleşmiş Milletler Çevre Programı

8. Rio Çevre Zirvesi'nin temel ilkelerinin uygulama belgesi "Gündem 21" olarak adlandırılmıştır. Sözleşmenin sonuç bildirgesi olan "Gündem 21" kalkınma ve çevre arasında denge sağlanmasını hedefleyen "21. yüzyılda sürdürülebilir ekonomi" kavramının gerçekleştirilmesine yönelik bir eylem planıdır.

Aşağıdakilerden hangisi "Gündem 21" ile uyumlu ekonomik faaliyetler arasında gösterilebilir?

- A) Nadas
- B) Organik tarım
- C) Kıyı balıkçılığı
- D) Mera hayvancılığı
- E) Avcılık ve toplayıcılık

9. Denizlerde görülen çevre kirliliği önemli boyutlara ulaşmış olup bu ortamlarda yaşayan canlılar büyük tehlike altındadır. Denizlerde canlı yaşamının sayıca ve türce giderek azalması çevre kirliliğinin ve yanlış yapılaşmanın önemli belirtileridir. Karadeniz'de son otuz beş yılda yaklaşık yirmi üç cins balıktan sadece beş-altı cins kalmıştır.

Denizlerde yaşanan bu sorunu azaltmak için aşağıdakilerden hangisinin yapılması diğerlerine göre daha etkili olacaktır?

- A) Boğazdan geçen gemi ve tanker sayısını azaltmak
- B) Deniz ürünleri avcılığına ve satışına sınırlama getirmek
- C) Kıyı gerisindeki alanlarda ekoturizm yatırımlarını artırmak
- D) Kıyısı olan ülkeler ile ortak çevre politikaları ve yasal düzenlemeler yapmak
- E) Denize ulaşan akarsular üzerindeki hidroelektrik enerji üretimi projelerini durdurmak

10. Güney Kore Hükûmeti, 2000'li yılların başında insanla-rın ve doğanın uyum içinde olduğu çevreci bir toplum oluşturma amacı ile yeni bir çevre politikası geliştirmiştir. Yeni anlayışa göre toplumun tüm kesimlerini içine alan, çevresel değerleri koruyan, sürdürülebilir kalkınma öngörülmektedir. Çıkarılan çevre kanunu ile sera gazı salımlarına kısıtlama getirilip hava kirliliği kontrolleri yapılarak hava kalitesinde artış yakalanmıştır. Dört Nehir Projesi'yle Güney Kore'nin en kirli dört akarsuyunun birleştirilerek temizlenmesi hedeflenmektedir.

Güney Kore'de geliştirilen çevre politikası aşağıdakilerden üzerinde etkili olmamıştır?

- A) Doğal ve kültürel mirasa yönelik tehditlerin artması
- B) Yenilenebilir enerji kaynakları kullanımının artması
- C) Tatlı su ekosistemlerindeki biyoçeşitliliğin artması
- D) Doğal yaşam alanlarındaki çeşitliliğin korunması
- E) Atmosferdeki karbondioksit oranının azalması

11. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre temiz olmayan sulardan kaynaklanan hastalıklar nedeniyle yılda 1,7 milyon insan hayatını kaybetmektedir. Birleşmiş Milletler'e göre 2,1 milyar insan temiz su kullanımından mahrum durumdadır.

Bu durum haritada işaretli alanlardan hangisinde daha belirgin olarak yaşanmaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Sulak alanların korunması ve sürdürülebilir kullanımı için ulusal eylem ve uluslararası iş birliğini amaçlayan hükûmetlerarası anlaşmadır. 1971 yılında İran'da kabul edilmiş ve 1975'te yürürlüğe girmiştir.

Yukarıda özellikleri verilen çevre anlaşması aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ramsar Sözleşmesi
B) Viyana Sözleşmesi
C) Montreal Protokolü
D) Habitat Konferansı
E) Rio Dünya Çevre Zirvesi

13. Doğal ve kültürel mirasların tüm insanlığın ortak değeri olduğu bilinci içinde hareket edilmelidir. Gelecek nesillerin ortak kültürel miras üzerinde hak sahibi olması nedeniyle bu miraslar kullanılırken koruma kullanma dengesi gözetilmelidir. Doğal ve kültürel mirasların korunması yolunda devlet yönetimlerine sorumluluk vermişse de doğal ve kültürel miraslara yönelik tehlikeler devam etmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu tehditlerden biri değildir?

- A) Taşıma kapasitesi üzerinde turizm yapılması
B) Ülkelerin koruma politikalarının yetersizliği
C) Millî park uygulamalarının yaygınlaşması
D) Savaşlar ve iç karışıklıkların olması
E) Yasa dışı avlanmanın yapılması

14. Dünya mirası alanları turistik yönden en çekici alanlar arasındadır. Bu yüzden de milyonlarca insan her yıl bu alanları ziyaret etmektedir. Dünya mirası alanlarına olan yoğun turizm talebi, bu alanlar üzerinde baskı oluşturmaktadır. Bu nedenle turizm yönetimi gerek doğal gerekse kültürel dünya mirası alanlarında önemli bir konudur. Ziyaretçilerin dünya mirası alanlarını ziyaretine olanak tanımanın yanında bu alanları korumak ve gelecek kuşaklara sağlıklı bir şekilde aktarmak da turizm yönetimleri kapsamında olmalıdır.

Yapılan açıklamadan çıkarılacak en kapsamlı sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Turizmin doğal ve kültürel miras alanlarına zarar verdiği
B) Dünya mirası alanlarındaki turizmin sürdürülebilir olmasının gerekliliği
C) Turizme açılan miras alanlarının dünya miras listesinde mutlaka çıkarılması
D) Dünya mirası alanlarının turizm alanı olarak değerlendirilmesinin yanlış olduğu
E) Her yıl milyonlarca insanın ziyaret ettiği miras alanlarında tesisleşmenin artırılması

15. Aşağıdaki haritada orman varlığı fazla olan beş farklı alan taranarak numaralandırılmıştır.

Ormanlar; kaçak kesim, ticari ormancılık, tarla açma, maden arama, ulaşım, turizm, yerleşme gibi faktörlerin etkisiyle hızla azalmakta ve bozulmaktadır.

Bu bozulma haritadaki alanların hangilerinde daha fazladır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

Aşağıdaki soruları, verilen bilgileri kullanarak cevaplayınız.

NESLİ TÜKENMEK ÜZERE OLAN BAZI HAYVANLAR

ALTIN BAŞLI LANGUR

Trachypithecus
Poliocephalus

VIETNAM

Bu tür koruma altında olmasına rağmen üreme oranlarının çok düşük olması nedeniyle sayıları yeterince artmamıştır. Yaşamının büyük kısmını ağaç dallarında geçiren bu hayvandan günümüzde yaklaşık olarak **50** tane kalmıştır.

DEV PANDA

Ailuropoda
Melanoleuca

Pandalar bambu ağacı yaprakları ile beslenir. Uygulanan koruma çalışmaları ile pandaların sayısında bir artış görülse de doğal yaşam alanlarının daralması nesli tehdit etmektedir. Günümüzde doğal yaşamda **1.800** civarında panda vardır.

ÇİN

PİGME BORNEO FİLİ

Elephas Maximus
Borneensis

BORNEO ADASI

Bu fil türü, Afrika ve Asya fillerine göre daha küçük cüsselidir. Palmiye tarımı nedeniyle yaşam alanları her geçen gün daralan Borneo fillerinin günümüzdeki sayısı **1.500** civarındadır.

CROSS RIVER GORİLİ

Gorilla Gorilla
Diehli

Avcılık ve yaşam alanlarının daralması nedeniyle bu goril türünün nesli tehlikededir. Yeryüzünde **300** civarında Cross River (Kıros Rivir) gorili kalmıştır.

KAMERUN - NİJERYA

KUTUP AYISI

Ursus
Maritimus

KUZAY KUTUP
BÖLGESİ

Bu türün yaşamı buzullara bağlıdır. Küresel ısınma sonucunda buzulların erimesi ve kaçak avcılık **20.000** civarındaki sayılarının hızla azalmasına neden olmaktadır.

SUMATRA KAPLANI

Panthera Tigris
Sumatrae

İnsanların bu kaplanları çeşitli nedenlerle öldürmesi nesillerini yok etmektedir. Doğal yaşamda **100** civarında Sumatra kaplanı kalmıştır.

ENDONEZYA
SUMATRA ADASI

Açık Uçlu Sorular

JAVAN GERGEDANI
Rhinoceros Sondaicus

ENDONEZYA
JAVA ADASI

Doğal yaşam alanlarının daralması ve boynuzları için avlanması sonucunda nesli tükenmek üzeredir. Günümüzdeki sayıları **50** civarındadır.

Bu yunus türünün nesli kaçak avcılık ve yanlış avlanma yöntemleri nedeni ile yok olmak üzeredir. Günümüzde yaşayan **30** civarında Meksika yunusu kalmıştır.

KALİFORNİYA KÖRFEZİ

(VAQUITA)
MEKSİKA YUNUSU
Phocoena Sinus

Dünya üzerinde birçok hayvan türü çeşitli sebeplerle yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Acil önlemler alınmadığı takdirde birçok hayvan türünün yok olmasının önüne geçilemeyecektir.

1. Hayvanların neslinin tükenme tehlikesi ile karşı karşıya olmasının nedenlerini yazınız.

2. Nesli tehlike altında olan yabani hayvan ve bitki türlerinin korunmasına ilişkin uluslararası çalışmaları açıklayınız.

3. Nesli tükenen canlılar için neler yapılabileceğini yazınız.

4. Çevresel örgütlere örnekler yazınız.

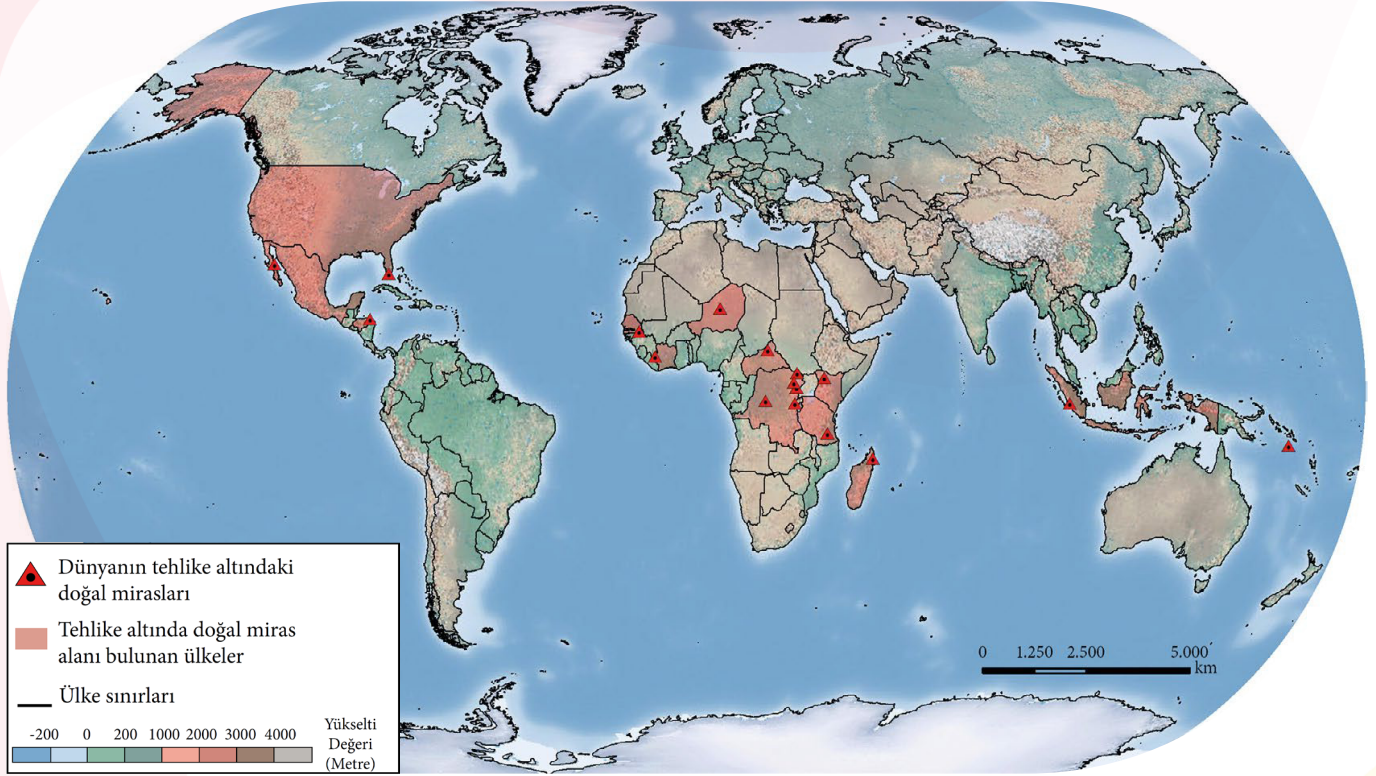
5. Verilen örneklerle göre nesli tükenmek üzere olan hayvanların en fazla olduğu alanı aşağıdaki haritaya işaretleyiniz.

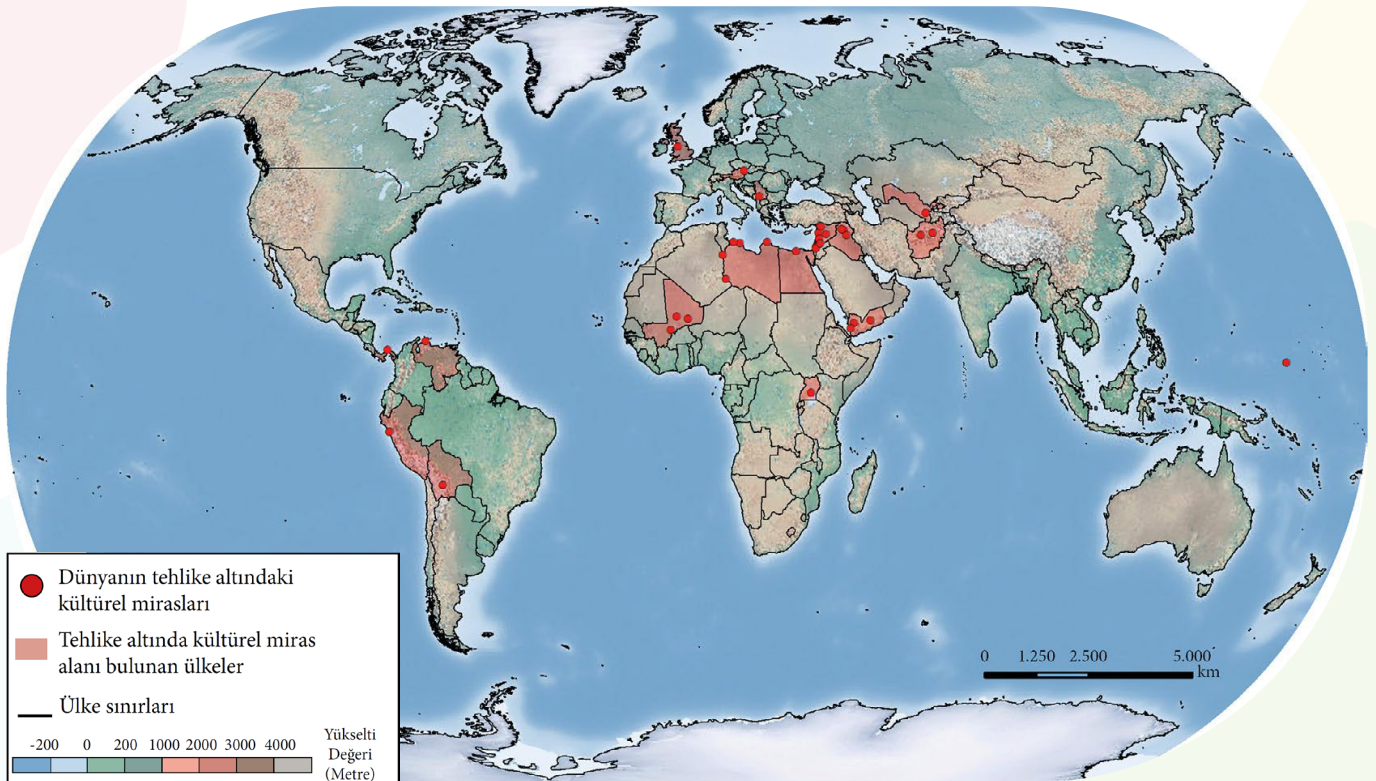

Aşağıdaki metinden ve haritalardan yararlanarak soruları cevaplayınız.

1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi'ne göre oluşturulan ve Dünya Mirası Komitesi (DMK) tarafından belirlenen Dünya Mirası Listesi'nde Dünya Miras Alanı olarak ilan edilen 1154 miras yer almaktadır. Bunlardan 897'si kültürel, 218'i doğal ve 39'u karma (doğal ve kültürel) miraslardır. Bu alanlardan bazıları çeşitli sebeplerle tehlike altında olduğu için aynı zamanda UNESCO Tehlike Altındaki Dünya Miras Listesi'ne de kayıtlıdır.

Harita 1: Dünyanın tehlike altındaki doğal mirasları

Harita 2: Dünyanın tehlike altındaki kültürel mirasları

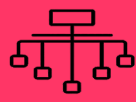

1. Dünyanın tehlike altındaki doğal miraslarının Afrika Kıtası'nda yoğunlaşmasında hangi faktörler etkili olmuştur?

2. Dünyanın tehlike altındaki kültürel miras alanlarında yaşanan tahribatla bu alanların yoğun olarak bulunduğu bölgeleri ilişkilendiriniz.

3. Dünyanın tehlike altındaki doğal ve kültürel miras alanlarının Türkiye'de bulunmamasının sebeplerini açıklayınız.

Sınıflandırma

Aşağıda karışık olarak verilen doğal ve kültürel mirasa yönelik tehditleri şemaya doğru olarak yazınız.

Baraj yapımı

Savaşlar

İklimsel etkiler

Denetimsiz turizm

Siyasi istikrarsızlık

Maden arama

Kaçak avcılık

İstilacı türler

Deprem

Koruma ihlalleri

KontROLSÜZ kentleşme

Kasırğa

Ormancılık

Sel

Yangınlar

Doğal ve Kültürel Mirasa Yönelik Tehditler

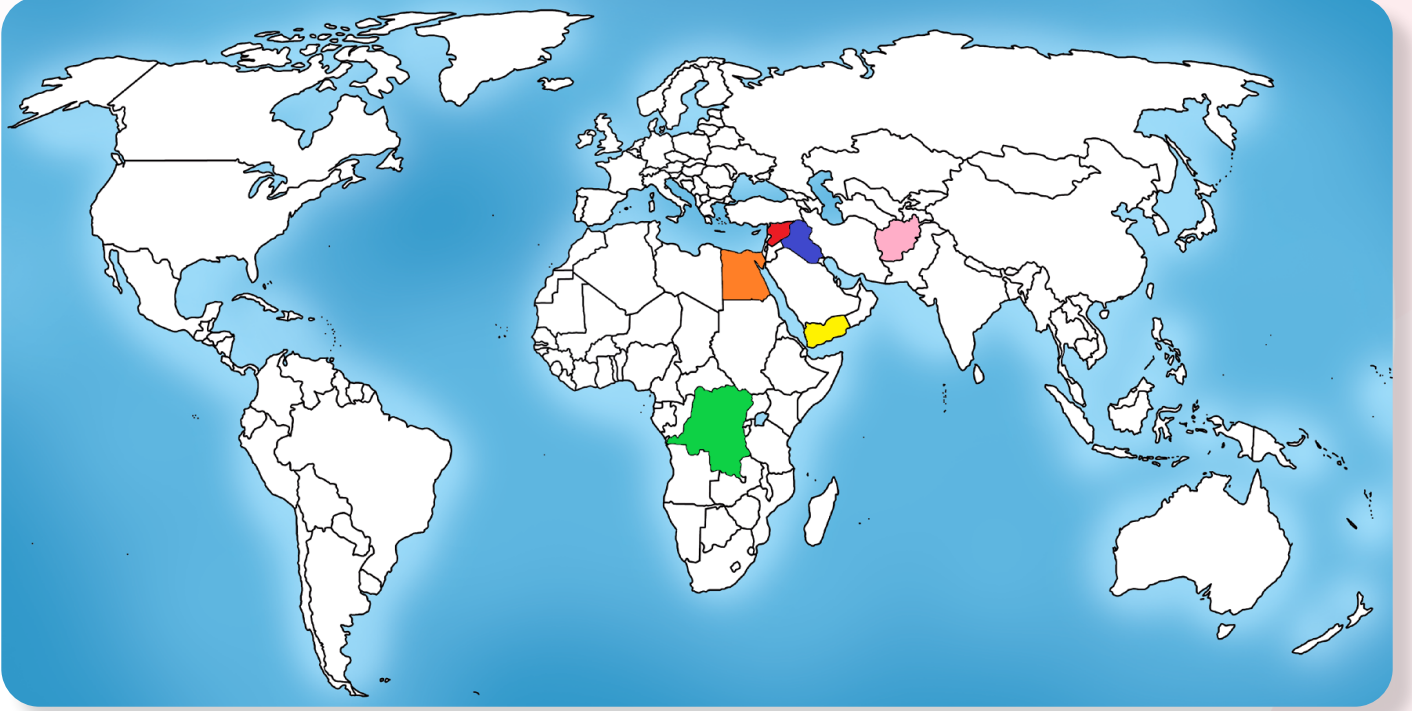
Beşerî Tehditler

Doğal Tehditler

Haritayı Kullan

Aşağıdaki haritada Tehlike Altındaki Dünya Miras alanlarının bulunduğu bazı ülkeler renklendirilerek gösterilmiştir.

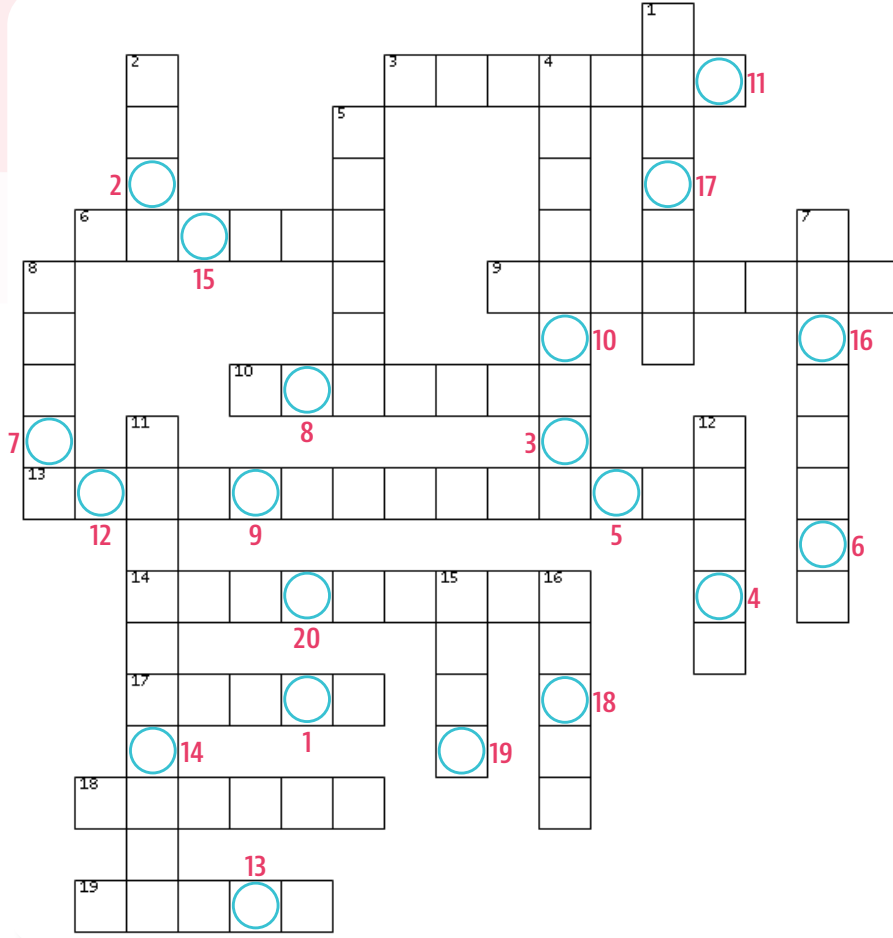

Tehlike Altındaki Dünya Miras alanlarının bulunduğu ülkeleri haritayı kullanarak tabloya doğru olarak yazınız.

DÜNYA MİRASI	TEHDİTLER	BULUNDUĞU ÜLKE
Tarihi Zabid Kenti	Son yıllarda Zabid'in arkeolojik ve tarihi mirası ciddi bir oranda zarar görmüştür. Özgün dokuyu oluşturan evlerin %40'ı yerini beton binalara bırakmıştır.	
Büyük Göller Bölgesi Miras Alanları	Büyük Göller bölgesindeki savaş ve iç savaşların etkisinin bir sonucu olarak, beş Dünya Miras alanı Tehlike Altındaki Dünya Miras Listesi'ne kaydedilmiştir.	
Bamiyan Vadisi Kültürel Peyzaj Alanı	Dünya Mirası Listesine kayıt tarihiyle eş zamanlı olarak 2003 yılında Tehlike Altındaki Dünya Miras Listesine kaydedilmiştir. Terk edilme, askeri harekât ve dinamit patlamaları göz önüne alındığında söz konusu varlık hassas koruma durumunda sayılmaktadır.	
Ashur Antik Kenti	Bölgeyi kısmen sular altında bırakacak olan baraj inşaatı çalışması ile tehlike altındadır.	
Tarihi şehir Abu Mena	Yanlış tarımsal arazi kullanımı nedeniyle bozulmaya uğramıştır.	
Palmira Antik Kenti	İç karışıklar, çatışmalar ve terör grupları tarafından kentin önemli bir bölümü tahrip edilmiştir. 2013 yılında Tehlike Altındaki Dünya Miras Listesine kaydedilmiştir.	

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeleri bulunuz.

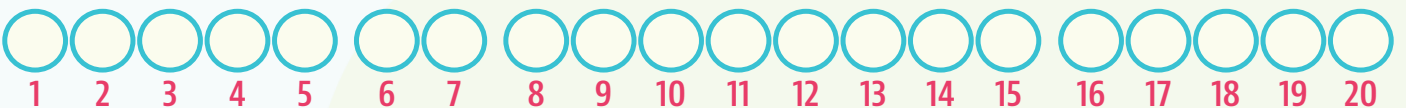
SOLDAN SAĞA

3. Çevre sorunlarına neden olabilecek durumları önceden görme ilkesi
6. Belirginleşen bir çevresel zararın oluşmadan engellenmesi ilkesi
9. Los Glaciares Ulusal Parkı'nın bulunduğu Güney Amerika ülkesi
10. Canlıların hem kendi aralarındaki hem de çevreleriyle olan ilişkilerini inceleyen bilim dalı
13. Doğal kaynaklarda ve ekonomik faaliyetlerde devamlılık sağlanması
14. Belirli bir alanda yaşayan canlıların birbiriyle ve doğal çevreyle etkileşimi
17. Bambu ormanlarının tahrip edilmesiyle nesli tükenme tehlikesine giren canlı
18. 18. Yüzyıldan sonra doğanın işleyişi ve doğal kaynaklar üzerinde baskıya neden olan ekonomik faaliyet
19. Dünya Miras Listesinde yer alan Ürdün'deki antik kent

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Konusu kentleşme ve konut ihtiyacı olan uluslararası konferans
2. İnsan faaliyetleri sonucu ortaya çıkan gazlar ile seyrelenin yaşandığı atmosfer tabakası
4. Çevre sorunlarında ülkelerin birlikte hareketini ifade eden ilke
5. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün kısa yazılışı
7. Çevre ile ilgili önemli çalışmalarda bulunan bir Afrika ülkesi
8. Nesli tehlike altında olan yabani hayvan ve bitki türlerinin uluslararası ticaretine ilişkin sözleşme
11. Su, toprak ve hava kirliliğini önlemek ve barışı desteklemek için çalışmalar yapan çevre kuruluşu
12. Kereste elde etmek, tarım alanı açmak gibi nedenlerle tahrip edilen doğal kaynak
15. Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı'nın kısa yazılışı
16. Yer aldığı ülke tarafından korunması garanti edilen kültürel ve doğal varlıklar

ANAHTAR KELİMELER

İpuçlarından yararlanarak verilen harflerden istenilen kelimeyi bulunuz. Numaralı kutulardaki harflerden anahtar kelimelere ulaşınız.

1. Doğal Kültürel	AİSÜIDMRNAY	
2. Sınır	KPİTSAEA	
3. Hava	EFTRNAOS	
4. Çevre programı	ENPU	
5. Doğal - beşerî alan	VÇERE	
6. Tüm dünya	RÜKSEEL	
7. Etnik	ÜLLTÜERK	
8. Zararlı	CEİLRİTİK	
9. Temiz enerji	NRİNYLİEEEİLB	
10. Çevre örgütü	PRNACEEGEE	
11. Kirliliği hava	ZAISRAEG	
12. Seki	AAÇRAT	
13. Eski yerleşme	HYÖÜK	
14. Devlet uygulaması	PİKAİTOL	
15. Sulak Alan	RRMSAA	
16. Tükenebilir	IIILRNS	
17. Besin	DAIG	
18. Güç	İRJNEE	
19. Çöp	TKIA	

ANAHTAR KELİMELER

EŞLEŞTİRME

1. C 2. D 3. A 4. Ç 5. B

BOŞLUK DOLDURMA

1. Besin	2. Su	3. Taşıma	4. Ekolojik	5. Aşırı	6. Bilinç
7. Greenpeace	8. Öder	9. Habitat	10. TEMA	11. Ramsar	12. Çevre
13. Yasa	14. Açık	15. Uluslararası	16. Mirası	17. Sürdürülebilir	18. Beşerî

ÇOKTAN SEÇMELİ

1. C 2. C 3. E 4. E 5. A 6. C 7. B 8. B 9. D 10. A 11. D 12. A 13. C 14. B 15. C

AÇIK UÇLU SORULAR

1. Bilinçsiz ve aşırı avlanma, doğal yaşam alanlarının yok olması, ormanların ve tatlı su kaynaklarının yok olması, küresel iklim değişikliği, kaçak avcılık, ekonomik gerekçelerle hayvanların avlanması

2. CITES: CITES (Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme) adlı uluslararası anlaşmanın amacı; yabani hayvan ve bitki türlerinin, uluslararası ticaretinin canlıların hayatta kalmalarını tehdit etmemesini sağlamaktır.

Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (IUCN): Dünya çapında biyolojik çeşitliliğin korunması için çalışan çevre örgütüdür. Bununla birlikte gıda güvenliği, küresel iklim değişimi ve sürdürülebilir kalkınma konularında çalışmalar yapar. Kuruluş, yayınladığı Kırmızı Liste ile nesli tükenmekte olan türlere dikkat çeker. Kırmızı Liste: bitki ve hayvan türlerinin dünyadaki en kapsamlı küresel koruma durumu envanteridir. Kırmızı Liste, binlerce tür ve alt türün nesillerinin tükenme riskini değerlendirmektedir.

Ayrıca: Stockholm Çevre Bildirgesi, Rio Dünya Çevre Zirvesi, Montreal Protokolü, Habitat Konferansı, Ramsar Sözleşmesi, Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi, Kyoto Protokolü ve Paris Anlaşması'yla da bu konularda çalışmalar yapılmaktadır.

3. Tür Sınıflandırma ve Kurtarma Planları: Bu planlar özel bir yönetim planı olup, çoğu kez tehdit altındaki ve nesli yok olan türler için, özel statülerin verilmesini yasalar dâhilinde gerçekleştirir. Planın amacı; türlerin tehdit altında kalmayan alt kategori sınıflarına inmesine olanak sağlayacak yeterli bir kurtarma oranını başarmaktır.

Tehdit Altında Bulunan ve Nesli Tükenen Türlerin Sınıflandırılması: Türleri, neslinin tükenme riski potansiyeli açısından sınıf-

landırarak, çeşitli tehdit kategorileri oluşturulabilir. Bu kategorilerden herhangi birine ait olma kriterini taşıyan türler Kırmızı Bültenlere ve Kırmızı Veri Kitaplarına (kırmızı alarm verilen türler için) dâhil edilir. Bu çalışmaların amacı, tehdit altındaki türlere ait veritabanını geliştirmek, türlerin koruma öncelikleri için temel bir oluşum hazırlamak ve kurtarma çabalarının etkinliğini izlemektir.

4. - Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (IUCN)
 - Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF)
 - Greenpeace
 - Birleşmiş Milletler Çevre Programı (BMÇP) - (UNEP)
 - Avrupa Çevre Ajansı
 - Uluslararası Kuşları Koruma Konseyi
 - Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA)
 - Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TÜRÇEV)
 - Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL)
 - Doğal Hayatı Koruma Derneği (DHKD)
 - Deniz Temiz Derneği (TURMEPA)

başlıca ulusal ve uluslararası çevre örgütleridir.

5.

BECERİ TEMELLİ

1. Afrika, dünyada siyasi istikrarın yeterince sağlanamadığı ve çatışmaların yoğun olarak yaşandığı bir kıtadır. Bundan dolayı koruma politikalarının da yeterli olmadığı, yönetim planı eksikliğinin yaşandığı, kaçak avcılığın, orman tahribatının, izinsiz tarımsal faaliyetlerin yaygın olduğu, yasa dışı ve zehirli deniz ürünleri kullanımının ve insan kaynaklarının yetersiz olduğu bölgeler Orta Afrika'da yaygın olarak görülmektedir. Bunların dışında bölgede iç savaşların yaşanıyor olması, modern silahlarla bu bölgelerin tahribatına sebep olmaktadır.

2. Dünyanın tehlike altındaki kültürel mirasları haritası incelendiğinde yoğunluğun Orta Doğu, Kuzey Afrika, Yemen ve Afganistan'da olduğu görülür. Bu bölgelerde savaş ve iç savaşlarla

birlikte ortak miraslara yönelik saldırıların artması, tarihi eser kaçakçılığının yapıyor olması, eserleri koruma politikalarının yetersiz kalması, baraj inşa projeleri vb. faktörler dünyanın tehlike altındaki miras sayısında artışa neden olmuştur.

3. Türkiye'de siyasi istikrarın olması, sivil toplum kuruluşlarının çabaları, devlet kurumlarının politikaları ve çıkarılan kanunlarla doğal ve kültürel alanların korunması ülkemizde dünyanın tehlike altındaki doğal ve kültürel miras alanlarının bulunmamasını sağlamıştır. Ayrıca bu konuda devlet politikası gereği dünya genelindeki doğal ve kültürel varlıkları koruma sözleşmelerine taraf olmamız ve destek vermemiz de Türkiye'de doğal ve kültürel mirasların tehlikesiz ortamlarda varlığını sürdürmesini sağlamaktadır.

SINIFLANDIRMA

Doğal ve Kültürel Mirasa Yönelik Tehditler

Beşerî Tehditler

- Savaşlar
- Siyasi istikrarsızlık
- Kontrolsüz kentleşme
- Koruma ihlalleri
- Maden arama
- Baraj yapımı
- Denetimsiz turizm
- Ormancılık
- Kaçak avcılık

Doğal Tehditler

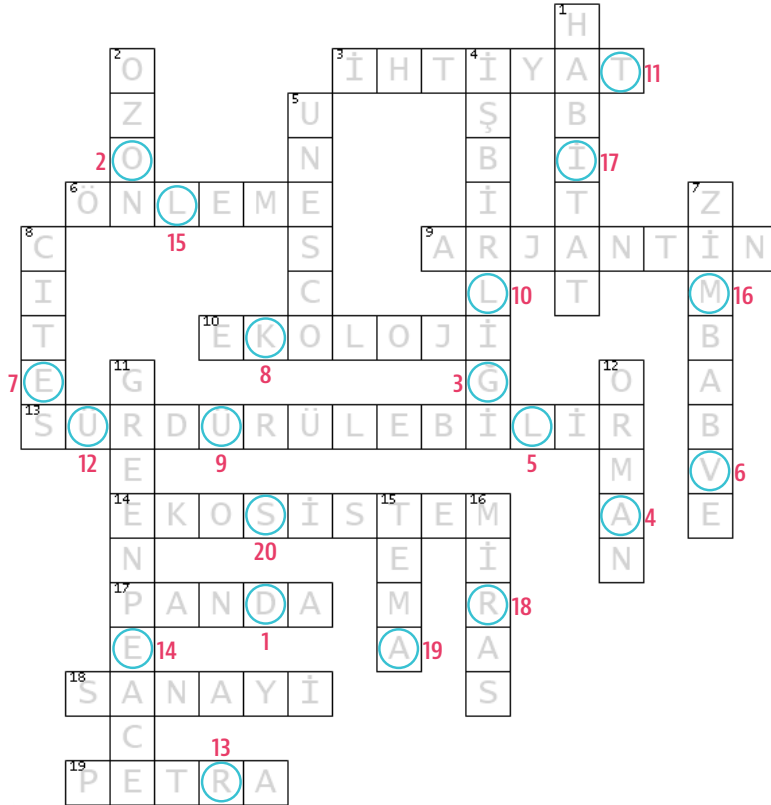
- Deprem
- Sel
- Kasırga
- İklimsel etkiler
- İstilacı türler
- Yangınlar

HARİTAYI KULLAN

BULUNDUĞU ÜLKE

- Yemen
- Demokratik Kongo Cumhuriyeti
- Afganistan
- Irak
- Mısır
- Suriye

BİL - BUL - ÇÖZ

KELİME AVI

- Dünya mirası
- Kapasite
- Atmosfer
- UNEP
- Çevre
- Küresel
- Kültürel
- Kirletici
- Yenilenebilir
- Greenpeace
- Sera gazı
- Taraça
- Höyük
- Politika
- Ramsar
- Sınırlı
- Gıda
- Enerji
- Atık

Anahtar Kelimeler:
DÜNYA ÇEVRE GÜNÜ

Anahtar Kelimeler: DOĞAL VE KÜLTÜREL MİRAS

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM
MATERYAL

<http://ogmmateryal.eba.gov.tr>